

تبیین ضرورت تدوین سیاست‌های کلان هوش مصنوعی

هوش مصنوعی (AI) یکی از مهم‌ترین و پیشرفته‌ترین فناوری‌های روز است که تأثیرات عمیق و گسترده‌ای بر تمامی جنبه‌های زندگی انسان دارد؛ از جمله صنعت، اقتصاد، آموزش، بهداشت، حمل‌ونقل و حتی برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های حاکمیتی. از این رو کشورهای بسیاری که در توسعه و به‌کارگیری هوش مصنوعی پیشرو باشند جایگاه بالایی در دیگر عرصه‌های فناوری، همچنین عرصه‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی خواهند داشت. به همین دلیل، تدوین سیاست‌های کلان هوش مصنوعی از ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر برای هر کشوری است، تا فرصت بهره‌برداری از مزایای این فناوری را فراهم آورده و در عین حال تهدیدات و چالش‌های آن را مدیریت کند.

حفظ منافع ملی و تقویت رقابت اقتصادی

هوش مصنوعی نه تنها یک فناوری پیشرفته، بلکه ابزاری قدرتمند برای ارتقای بهره‌وری و افزایش رشد اقتصادی کشورهاست. کشورهایی که در حوزه هوش مصنوعی پیشرفت می‌کنند، از فرصت کاهش هزینه‌های تولید در صنایع مختلف، بهبود فرآیندهای اداری و خدمات عمومی بهره‌برده و در رقابت با سایر کشورها، امتیاز بالاتری کسب می‌کنند.

تدوین سیاست‌های کلان هوش مصنوعی این امکان را برای یک کشور فراهم می‌کند که در عرصه‌های مختلف از جمله صنایع پیشرفته و های‌تک، خدمات مالی، بیمه، سلامت، حمل‌ونقل و حتی کشاورزی پیشتاز شود. برای مثال، استفاده از هوش مصنوعی در صنعت خودروسازی موجب ارتقای تولیدات، بهبود فرآیندهای تصمیم‌گیری و تسریع در فرآیندهای تولید می‌گردد.

با تدوین سیاست‌های هوش مصنوعی، کشور قادر خواهد بود تا جایگاه خود را در اقتصاد جهانی تقویت کند و از وابستگی به فناوری‌های خارجی کاسته و توانمندی‌های داخلی را گسترش دهد.

حمایت از نوآوری، پژوهش و توسعه فناوری

هوش مصنوعی به‌ویژه در زمینه‌های علوم داده، داده‌کاوی، یادگیری ماشینی، پردازش زبان طبیعی و تحلیل تصاویر یک حوزه تحقیقاتی نوین است که امکانات گسترده‌ای را در اختیار کشورها قرار می‌دهد. برای بهره‌برداری حداکثری از این فناوری، دولت‌ها نیازمند تدوین سیاست‌های پژوهشی هستند که بر نوآوری و تحقیقات بنیادی در این زمینه تأکید داشته باشند. در غیر این صورت تبدیل به مصرف‌کننده هوش مصنوعی شده و گرفتار عقب‌ماندگی در فناوری می‌گردند.

سیاست‌های کلان هوش مصنوعی باید توجه ویژه‌ای به توسعه تحقیقات علمی و فناوری در این حوزه داشته و منابع مالی و انسانی لازم را برای این منظور تخصیص دهد. به عنوان مثال، توسعه الگوریتم‌های هوش مصنوعی به کشور کمک خواهد کرد تا نه تنها در عرصه‌های اقتصادی پیشرو باشد، بلکه از حضور رویکردهای اخلاقی و اجتماعی در پژوهش‌های فوق‌حفاظت کند.

این سیاست‌ها باید به نحوی تدوین شوند که در سطح ملی از نظر علمی و فناوری به توسعه فعالیت‌های دانشگاهی، مؤسسات پژوهشی و صنایع مبتنی بر هوش مصنوعی کمک کند.

حمایت از اخلاق و حریم خصوصی

یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های هوش مصنوعی در دنیای امروز، مسائل اخلاقی و اجتماعی آن است. این فناوری با تأثیراتی که بر حریم خصوصی، حقوق فردی و عدالت اجتماعی می‌گذارد، نگرانی‌های فراوانی را ایجاد کرده است. مسائلی همچون سوءاستفاده از داده‌ها، تبعیض در الگوریتم‌های هوش مصنوعی و تهدیدات ناشی از تصمیم‌گیری‌های خودکار از جمله نگرانی‌هایی هستند که باید در سیاست‌های کلان هوش مصنوعی گنجانده شوند.

سیاست‌های هوش مصنوعی باید قوانین و مقرراتی را در بر گیرند که بر حفظ برابری اجتماعی، مساوات، حریم خصوصی، شفافیت و عدالت در استفاده از این فناوری‌ها تأکید داشته باشد. در این سیاست‌ها، لازم است اصول اخلاقی همچون عدم تبعیض، اطمینان از شفافیت در فرآیندها و اطمینان از عدالت در تصمیمات هوش مصنوعی مدنظر قرار گیرد.

دولت‌ها باید قوانینی وضع کنند که استفاده از داده‌ها و اطلاعات شخصی را محدود کند و برای اطمینان از محافظت از حریم خصوصی افراد نظارت‌های لازم را اعمال نمایند.

آموزش و افزایش مهارت‌های نیروی کار

با گسترش استفاده از هوش مصنوعی، تقاضا برای نیروی کار ماهر و متخصص به شدت افزایش خواهد یافت. برای تأمین نیروی کار مناسب در این حوزه، بایستی سیاست‌هایی مناسب در آموزش دانش و مهارت‌های فردی و گروهی تدوین شود، تا بتوان نیروهای ساده را به ماهر تبدیل نمود.

سیاست‌های آموزشی باید به گونه‌ای باشند که هم در سطح دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و هم در سطح آموزش فنی و حرفه‌ای، نیروی کار را برای مواجهه با چالش‌های جدید آماده کند. این آموزش‌ها لازم است هم بر دانش تئوری و هم بر تجربه عملی تمرکز داشته باشد، تا نیروی کار بتواند در بهره‌برداری از هوش مصنوعی به‌طور مؤثر و کارآمد عمل کند.

همچنین باید به آموزش افرادی که شغل‌های روبه‌زوال دارند توجه شود، تا از تغییرات بازار کار ناشی از رشد هوش مصنوعی و اتوماسیون نگران نباشند و با ارتقای مهارت‌های خود، در اقتصاد نوین مشارکت کنند. خطر رشد بیکاری از مهم‌ترین آسیب‌های گسترش هوش مصنوعی است.

مدیریت ریسک‌ها و چالش‌های امنیتی

با توجه به اینکه هوش مصنوعی در بسیاری از مواقع به‌عنوان ابزاری برای تحلیل داده‌ها و تصمیم‌گیری‌های خودکار عمل می‌کند، یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های آن تهدیدات امنیتی و سایبری است. استفاده نادرست از هوش مصنوعی می‌تواند به حملات سایبری، نفوذ به سامانه‌های اطلاعاتی و سوءاستفاده از اطلاعات حساس منجر شود.

سیاست‌های کلان هوش مصنوعی باید تدابیر و قوانین لازم برای مدیریت امنیت سایبری و محافظت از زیرساخت‌های حیاتی در برابر تهدیدات هوش مصنوعی را در نظر داشته باشد. این سیاست‌ها باید دربرگیرنده تمهیداتی برای جلوگیری از نفوذ هکرها، مدیریت تهدیدات و حملات سایبری و ایجاد چارچوب‌های امنیتی مبتنی بر هوش مصنوعی باشند.

همکاری‌های بین‌المللی و توسعه استانداردها

هوش مصنوعی یک فناوری جهانی است و کشورها برای بهره‌برداری مؤثر از آن باید با یکدیگر همکاری کنند. گسترش همکاری‌های منطقه‌ای از اصولی‌ترین اهداف سیاست‌های کلان هوش مصنوعی است. این همکاری‌ها می‌تواند در زمینه‌های مختلف، مانند: تبادل دانش، توسعه استانداردهای بین‌المللی و تنظیم قوانین و مقررات مشترک باشد.

حضور فعال در توسعه استانداردهای جهانی برای استفاده از هوش مصنوعی به کشورها این امکان را می‌دهد که از تجربیات یکدیگر بهره‌برداری کنند و با هماهنگی بهتر به توسعه پایدار این فناوری در سطح جهانی دست یابند و مانع انحصارگری قدرت‌های استکباری در این حوزه شوند.

نقش مجمع در تدوین سیاست‌های کلان

مجمع تشخیص مصلحت نظام دارای مهم‌ترین جایگاه در تدوین سیاست‌های کلان نظام اسلامی است و با توجه به نیاز نظام اسلامی به سندی رسمی در تبیین سیاست‌های کلان هوش مصنوعی، تنها مرجع تولید این سند خواهد بود. با توجه به این‌که فناوری هوش مصنوعی به‌زودی می‌تواند تأثیرات عمیقی بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و امنیتی کشور بگذارد، در تدوین این سیاست‌ها باید تعجیل نمود و تأخیر جایز نیست، تا نه تنها از مزایای هوش مصنوعی بتوان بهره‌مند شد، بلکه از تهدیدات و چالش‌های آن نیز در امان ماند. این سیاست‌ها باید به‌گونه‌ای باشند که چارچوب درست و مناسبی برای رشد هوش مصنوعی در کشور، تأثیر بر قوانین منطقه‌ای و بین‌المللی، حفظ اصول اخلاقی و منافع ملی فراهم آورد و به پیشرفت جامعه‌ای هوشمند، کارآمد و عادلانه کمک کند.

